

Orisno prikazana edicija respektabilan je pokušaj sintetiziranja svih dosadašnjih nastojanja oko istraživanja ove, sadržajem i količinom starijeg sloja napjeva, poglavito gregorijanskih, i u europskom kontekstu raritetne zbirke, te, istodobno, svjedočanstvo o čuvanju liturgijskog obreda lokalne crkve zagrebačke gotovo punih sedam stoljeća: od njezina osnutka do tek nekoliko desetljeća prije njegova ukinuća godine 1788. Ona je istodobno i svojevrsna uputa na potrebno ažuriranje bibliografije i popisa komparativnih rukopisnih i tiskanih liturgijsko-glazbenih izvora susjednih regija uz pomoć kojih bi i neka nerazjašnjena pitanja, poput provenijencije tekstovnih predložaka za gotovo šezdeset latinskih pjesama ili pak pitanja konkordancija melodija misnog ordinarija i njegovih logogenih tropa s izvorima bliskih, susjednih europskih regija (poglavito središnjeg europskog bazena), naišla na mogući jasniji odgovor. Ta bi metoda možebitno ponudila argument za objektivniju valorizaciju napjeva vrlo ranog sloja u jednom zborniku koji svojim namjernim čuvanjem "starog" očito sugerira kako je zagrebački kler i puk njegovao vlastiti, drukčiji, glazbeno-liturgijski identitet u doba kad se u većem dijelu europskih eklezijastičkih prostora bogoslužje obnašalo prema propisanom rimskom obredu.

Hana BREKO

Tri sveska djela i djelovanja W. Suppana sadrže 73 članka iz znanosti o glazbi kao istraživanju čovjeka i kulturnih dobara, izabranih iz vrlo opsežne Suppanove bibliografije, objavljene u *Festschrift zum 60. Geburtstag von Wolfgang Suppan*, ur. Bernhard Habla, Tutzing 1993.

Članci su raspoređeni u šest opsežnih poglavlja: 1. Zašto čovjek treba glazbu? Članci iz antropologije, filozofije i sociologije glazbe. 2. Kako izgleda glazba? O obličju (*Gestalt*) i strukturi glazbe. 3. Glazba za ljude njihova vremena — i (također) našega vremena? Teme iz povijesti. 4. Duhovno i svjetovno pjevanje. 5. Iz autorove postojbine: Tematika iz Štajerske.

Prvo poglavlje počinje na engleski prevedenim radom *Antropologija glazbe: Izvještaj o istraživanjima i svrsi istraživanja* (npr. o malo poznatoj njemačkoj *Anthropologie der Musik* iz 1951. H. Plessnera, nadalje o nastojanjima antropološkog načina mišljenja i istraživanja u pojedinim granama muzikologije). U radu *Istraživanje ljudi i/ili kulturnih dobara (?)*. *O doprinosu znanosti o glazbi ispitivanju oblika međuljudskih odnosa* autor utvrđuje da su vrste glazbe koja se izvodi u izravnom međuljudskom ophođenju (*Umgangsmusik*) funkcionalno smještene u život masa — i pita se (1986.) zašto se muzikologija tako teško odlučuje da o takvim činjenicama temeljito razmišlja. Zar ne bi trebalo proučavati u prvome redu ljude, a tek potom, sekundarno (umjetnička) djela?

Opširan doprinos historijskom istraživanju jest članak sa 78 primjera podataka o folklornoj glazbi i plesu u zapisnicima njemačkih srednjovjekovnih sinoda i kapitularija (sastanaka članova kaptola) na latinskom uz usporedni njemački prijevod — tematski raspoređenih prema kultu mrtvih, različitim svetkovinama, godišnjim običajima i nastupima glumaca i svirača.

Suppan je istraživao vrlo široku i raznoliku tematiku. Tako u nastavku nalazimo radove o povijesnim dokumentima o tzv. "turskoj glazbi", o sastavima takve glazbe u Europi, a uz to i primjer iz koreanske vojne glazbe. Dotiče se i funkcije glazbe u kulturnom identitetu jugoistočne Europe, piše o privatnim reprezentacijskim i zabavnim instrumentalnim

Wolfgang Suppan, Werk und Wirkung, Musikwissenschaft als Menschen- und Kulturgüterforschung, Hans Schneider, Tutzing 2000., 3 sv., 1324 str. (Musikethnologische Sammelbände, Bd. 15-17)

sastavima srednjoeuropskog plemstva između umjetnosti i njihove društveno uporabne vrijednosti, raspravlja o glazbi i neurofiziologiji (o događanjima u čovjekovu mozgu pri izvođenju i doživljavanju glazbe).

U drugo poglavlje uvodi članak *O primjeni pojmova obličje [Gestalt], model, struktura i tip u etnomuzikologiji* (1973.), slijede radovi o egipatskoj flauti *nay* uz notne zapise svirke u različitim makamima i crteže instrumenta, o katalogiziranju narodnih napjeva u Njemačkom arhivu narodnih pjesama (Deutsches Volksliedarchiv, Freiburg), o bi-, tri- i tetrakordalnim tonskim nizovima u napjevima pjesama njemačkih dijaspora u južnoj i istočnoj Europi (1962.), o strukturama melodija u njemačkim običajnim pjesmama, o naricaljkama u njemačkim govornim područjima, o etnomuzikološkim istraživanjima na Farskim, danskim otocima u sjeveroistočnom Atlantiku (balade, plesovi, duhovne i kršćanske crkvene pjesme).

Iz trećeg poglavlja spominjem članke: *J. S. Bach i J. J. Fux: O funkciji i semantici barokne glazbe, Mogućnost i granice oblikovanja muzičko-kulturne tradicije — od J. J. Fuxa do W. A. Mozarta, Melodrama i melodramatsko oblikovanje, Obrade Lisztovih djela za puhači orkestar* (i u drugim poglavljima ima članaka koji pokazuju Suppanovo bavljenje amaterskim puhačkim orkestrima, koje je uspješno vodio i osnovao međunarodnu organizaciju takvih glazbenika). Članak *Begin the Beguine — počelo je s Artie Shawom* posebno navodim jer osim prikazivanja života i rada američkoga jazz-klarinetista obrađuje i razvoj austrijske plesne i jazz glazbe u Štajerskoj — donosi i podatak da je 1949. u triu koji je za ples svirao u kolodvorskoj restauraciji u Leibnitzu bio i klarinetist i alt saksofonist, tada 16-godišnji W. Suppan.

Iz tematike četvrtog poglavlja na prvom mjestu navodim pjesme i pjevanje iz različitih, danas većim dijelom bivših, njemačkih dijaspora u Kočevju u Sloveniji (Gottschee), u Mađarskoj, u bivšim njemačkim naseljima oko Volge, u karpatskoj Ukrajini (Deutsch-Mokra), u istočnoj i jugoistočnoj Europi, gdje Suppan, pišući o poznatoj njemačkoj božićnoj pjesmi *Stille Nacht, heilige Nacht*, utvrđuje da njezin velik uspjeh leži u neposrednoj jednostavnosti napjeva i teksta — nasuprot prosvjetiteljsko poučnim duhovnim pjesmama s početka 19. st. Na istu pjesmu osvrće se i u radu *O problemu trivijalizacije tzv. umjetničkih, odnosno autorskih pjesama u pučkim (narodskim) izvedbama* i postavlja sljedeća pitanja: Koji sociološko utvrdljiv sloj ljudi čvrsto stoji uz tu pjesmu i dopušta da ga gane do suza? Je li uzrok tomu u tekstu ili u napjevu pjesme, u vrsnoći glazbenog oblikovanja, ili u interpretaciji? Tko otklanja tu pjesmu i uz koje obrazloženje? Suppan nastavlja da u jednostavnom čovjeku koji uz božićno drveće pjeva tu pjesmu ona pobuđuje ushićenje, angažiranost i usuglašenost sa svečanom prigodom. S druge strane za prolaznika koji s ceste kroz prozor promatra pjevače u sobi, pjesma može biti glazbeno i/ili tekstovno banalna ili trivijalna.

Iz iste skupine radova izdvajam i članak *Duhovna pjesma u Ahrntalu u Južnom Tirolu* (1989.). Suppan ovdje nije pribilježio da je nakon Prvoga svjetskog rata ta pokrajina pripala Italiji pod nazivom Trentino-Alto Adige. Tu njemačku dijasporu u Italiji istraživao je 1971., 1972. i 1978. Članku je priložio 9 notnih zapisa većim dijelom novijih višeglasnih napjeva u duru. Troglasni završavaju katkad na toničkom kvartsekstakordu. Audiosnimke transkribirao je Engelbert Logar, koruški Slovenac, Suppanov suradnik u Institutu za etnomuzikologiju Sveučilišta za glazbu i predstavljačku umjetnost u Grazu. Pjevali su neškolorani crkveni pučki pjevači i pjevačice iz vlastitih rukopisnih sveščića tekstova pjesama (božićnih, mrtvačkih, misnih i drugih duhovnih) u slobodnijem ritmu. Zapisi napjeva br. 4 i 5 pokazuju i zanimljivu pojavu nejednakih jedinica mjere, npr. u 5. napjevu

Iz istoga poglavlja ističem i članak *Nalazišta narodne pjesme u južnome Gradišću (Burgenland)*. U tom članku Suppan je pišući o pjesmama na tiskanim lecima priložio i dva notna zapisa napjeva. Potom predstavlja dva za Hrvate posebno zanimljiva rukopisa iz biblioteke franjevačkog samostana u Güssingu. Prvi rukopis, iz prve polovice 19. st., sadrži tekstove devet hrvatskih duhovnih pjesama ("szklóp pobózsni Játsak...") zapisanih za mještane Zajčeva Sela (Hasendorf bei Güssing).

Drugi rukopis je barokni orguljnik i pjesmarica iz prve polovice 18. st., koji uz latinske crkvene pjesme ima i njemačke. Božićna "Ihr Hirten laufft" kojoj je Suppan u svom članku priložio i njemačke inačice napjeva iz Kočevja i Koruške — podsjeća na početak klasicističke melodije za VI. božićnu "Kakve s' to jasnosti" u *Napivima* hrvatskog franjevca M. Jaića, Budim 1850.

U petom, završnom poglavlju pozornost privlači naslov *Publicistika u rimovanim pjesmama*, što je opširniji prilog istraživanju glazbe u Štajerskoj u 16. st. U prvom dijelu toga priloga riječ je o seljačkim bunama u Donjoj Štajerskoj 1513.-1515. Autor donosi 6 duljih kitica pjesme s tiskanog letka iz vremena odmah nakon bune 1515. uz komentar da je svrha toga teksta zastrašiti pobunjene seljake. U kraćem povijesnom prikazu bune Suppan navodi samo njemačka krajevna imena (Gonobitz i Rann) za Konjice, nedaleko Celja i Brežice, gradić blizu slovensko-hrvatske granice. Uopće se ne osvrće na slovenske riječi *stara prauda* (stara prava, stare pravice) i *Leukhup, leukhup, woga gmaina* (na okup, na okup jedna seoska zajednica) što su bojni poklici slovenskih seljaka koji se javljaju u svakoj kitici usred, inače, stalno njemačkog teksta (npr. *sie schraien ser ie lenger ie mer: stara prauda!*). Autor ne objavljuje naslov te pjesme. Donosi ga J. Bleiweis u faksimilu letka iz 16. st. uz str. 200 u *Letopisu Matice slovenske za leto 1877*, "Ain newes lied von den kraynnerischen bauren" (vidi i radove koje su objavili B. Paternu, J. Koruza i B. Grafenauer u zborniku rasprava *Kmečki upori v slovenski umetnosti*, Ljubljana 1974.).

Od ostalih članaka u tom poglavlju navodimo *Glazba i rudarstvo — s građom iz područja Štajerske, Sažet pregled povijesti plesa u Štajerskoj* (ples u ciklusu godišnjih običaja, stariji gradski oblici plesova i njihove seoske usporednice, dvorski ples, noviji plesni oblici, bogato dokumentirani podacima o instrumentalnim plesnim sastavima). Suppan je u 50-tim godinama 20. st. učio svirati klarinet i od seoskih glazbenika te zajedno s njima nastupao u okolici Leibniza. U ovom radu je objavio i dvije klarinetske melodije za ples *Ländler*. Iz te skupine radova valja spomenuti i dva važnija: *Narodna pjesma i njezino istraživanje u Štajerskoj te Folklor u koncertnom životu Graza u doba Biedermeiera*.

U uvodu u sva tri sveska gost urednik, Suppanov suvremenik, mađarski muzikolog Zoltán Falvy prikazao je život i djelo tog iznimnog i vrlo svestranog austrijskog djelatnika na polju znanosti o glazbi, posebno u etnomuzikologiji.

Jerko BEZIĆ